

Oslo, 16. april 2015

Hørings svar fra Unge funksjonshemmede

Unge funksjonshemmede viser til høringsbrev fra BLD av 5. mars 2015 (ref. 13/4343), og benytter med dette anledningen til å komme med innspill til utkastet til Norges første rapport til FN-komiteen som overvåker konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD-komiteen).

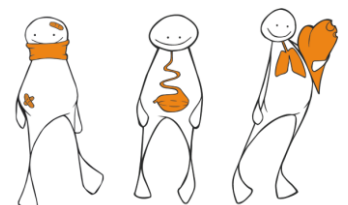
Unge funksjonshemmede er en selvstendig paraplyorganisasjon som representerer 33 diagnoseorganisasjoner med til sammen over 25 000 medlemmer. Vi står for representativ erfaring, organisert engasjement, kunnskap og nettverk innenfor inkluderende arbeidsliv, velferd og ungdomshelse.

Innledende kommentarer

Unge funksjonshemmede viser til FFOs hørings svar, og slutter oss til deres tilbakemeldinger.

Unge funksjonshemmede vil videre påpeke at utkastet slik det framstår i dag, kun i svært varierende grad tar hensyn til ungdomsperspektivet. Ungdom er i en livsfase som gjør at de har andre utfordringer enn andre grupper, utfordringer som ofte krever særskilt oppmerksomhet og omtale. Samtidig er det som skjer i ungdomsfasen gjerne avgjørende for valgmuligheter og levekår senere i livet. Det er derfor spesielt viktig å belyse innsats og resultater når det gjelder utdanning, arbeidsliv og helsetilbud for ungdom med nedsatt funksjonsevne. I utkastet er Unge funksjonshemmede uteglemt når det blir nevnt hvilke paraplyorganisasjoner departementet samarbeider med. Dette føyer seg inn i bildet av et fraværende eller i beste fall tilfeldig ungdomsperspektiv i rapportutkastet.

Unge funksjonshemmede erfarer at det politiske ansvaret for levekårene til personer med funksjonsnedsettelse i realiteten er spredt mellom flere departement, selv om BLD er ment å ha en koordinerende rolle. Store og viktige politiske prosesser knyttet til målgruppa skjer i Arbeids- og sosialdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet, samtidig som BLD har koordineringsansvaret og det underliggende direktoratet BUFdir dokumentasjonsansvaret for gruppas levekår. Ny kunnskap som produseres ett sted blir ikke nødvendigvis grunnlag for politikktutvikling et annet sted. Statens råd for funksjonshemmede er lagt ned, og det har tatt lang tid å få på plass et organ eller en samarbeidsform som ivaretar regjeringens forpliktelser til samarbeid og dialog med brukerorganisasjonene. Utkastet problematiserer ikke dette, og vi savner en omtale av denne utfordringen.

Artikkel 25 Helse

Artikkel 26 Habilitering og rehabilitering

Unge funksjonshemmede viser til at det i 2012 ble det slått fast i en rapport¹ utarbeidet av Rambøll, bestilt av Helsedirektoratet, at ungdom i Norge møter et helsevesen som ikke er tilpasset behovene og livssituasjonen som unge mennesker har. Det mangelfulle tilbudet til unge går spesielt utover ungdom med funksjonsnedsettelse og kroniske sykdommer, som bruker helsetjenester oftere og over lengre tid enn andre.

Unge funksjonshemmede mener at dette er et perspektiv som hører hjemme i Norges første rapport.

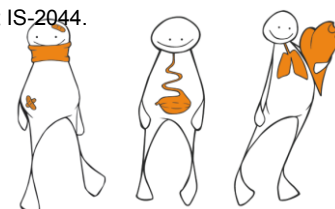
Rambøll-rapporten peker på at det per i dag ikke finnes nasjonale retningslinjer for når en ungdom skal bli innlagt på barneavdeling eller voksenavdeling på sykehus, eller for oppfølging av ungdom. Ungdom, også med nedsatt funksjonsevne, er forskjellige, men tilbudet er gjerne lite fleksibelt, og innrettet enten mot yngre barn eller voksne. Rehabiliteringstilbudet til ungdom er mangelfullt, og informasjon når ofte ikke fram.

Ungdomsmedisin er ikke et etablert fagfelt i Norge, og det er et begrenset fokus på fagområdet ungdomshelse. Det finnes ingen offentlig institusjon, enhet eller tjeneste som har til formål å samle kompetansen på ungdomsmedisin og helsetjenester for ungdom. Det er mye kompetanse om ungdom og unge voksne i det norske helsevesenet, men denne kompetansen er spredt og fragmentert, og i stor grad knyttet til enkeltpersoner og ildsjeler.

Konklusjonene i Rambøll-rapporten samsvarer med tilbakemeldinger som Unge funksjonshemmede har fått fra medlemsorganisasjonene i lang tid. Derfor er det betenkelig at helsetilbudet til ungdom med nedsatt funksjonsevne ikke blir behandlet i utkastet.

Unge funksjonshemmede savner at rapporten legger funnene fra Rambøll-rapporten til grunn, og en omtale av ungdomshelsestrategien som ble varslet av regjeringen i 2014. En slik strategi vil kunne sikre et nasjonalt rammeverk for ungdomshelse, et rammeverk som inkluderer både spesialist- og primærhelsetjenesten, somatikk og psykiatri, forebygging og rehabilitering, og vil være et nødvendig virkemiddel for å bedre helsetilbudet til unge med nedsatt funksjonsevne.

¹ Rambøll Management på oppdrag fra Helsedirektoratet (2012) *Helsetilbud til ungdom og unge voksne*, Rapport IS-2044.

Artikkel 27 – Arbeid og sysselsetting

Unge med funksjonshemninger har i snitt lavere yrkesdeltagelse enn andre grupper. Dette har vært stabilt over tid, uavhengig av konjunkturer. I dag finnes det en rekke tiltak og virkemidler rettet mot personer med nedsatt funksjonsevne.

Unge funksjonshemmede savner en problematisering og vurdering av den stabilt lave yrkesdeltakelsen, og av de svært mange ulike tiltak som er i bruk. For eksempel viser en NOVA-rapport bestilt av BUFdir (mars 2014) viser at arbeidsgiverne etterspør rask og enkel tilgang til hjelpemidler, rask og enkel tilgang til veiledning og støtte til tilrettelegging. Mange av virkemidlene er ukjente for både arbeidsgivere, arbeidstakere og NAV-kontor. En rapport fra Riksrevisjonen (2013) viser store variasjoner mellom fylker og mellom NAV-kontor i bruken av et av de mest sentrale virkemidlene, tilretteleggingsgarantien. Mange arbeidssøkere med tilretteleggingsbehov opplever at nødvendig tilrettelegging i form av hjelpemidler eller assistanse tar svært lang tid å få på plass, og kan gjøre at jobbmuligheter glipper. Dette fremkommer ikke i utkastet, til tross for at man er langt i fra å nå målene på dette feltet.

Det mangler videre omtale av rekke tiltak og virkemidler som regjeringen har varslet på feltet. Regjeringen har varslet en forenkling av tiltaksapparatet og videreutvikling av tilretteleggingsgarantien, blant annet gjennom bedre og raskere oppfølging, samt færre og bedre NAV-verktøy. Ungdom med nedsatt funksjonsevne skal prioriteres. Vågang-utvalgets rapport om NAV bør inngå i faktagrunnlaget for Norges første rapport.

Høsten 2014 kom en ny forskningsrapport i regi av NOVA som bekrefter at utdanning er enda viktigere for at funksjonshemmede skal komme i jobb enn det er for andre grupper. Samtidig har bruken av utdanning som arbeidsrettet tiltak i NAV gått ned det siste tiåret. En innstramming i regelverket i 2004 har ført til at færre får utdanning som tiltak og færre har overgang til arbeid. Denne såkalte 26-årsregelen blir omtalt i utkastet, men ikke i lys av at endringen i 2004 var en innstramming av tiltaket. Siden utdanning er spesielt viktig for at funksjonshemmede skal komme i jobb, og det er dokumentert at denne innstrammingen gjør at man kommer enda lenger bort fra målene om å få flere med nedsatt funksjonsevne i jobb, bør dette problematiseres i statens rapport.

Med hilsen
UNGE FUNKSJONSHEMMEDE

Lars Rottem Krangnes, generalsekretær
Camilla Lyngen, styreleder

